

О. В. Присяжнюк

здобувачка

Науково-дослідний інститут публічного права

АЛГОРИТМ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті досліджено питання розгляду окремих публічно-правових спорів в умовах цифровізації адміністративного процесу. Враховуючи можливість використання цифрових технологій при вирішенні окремих адміністративних справ, виділено межі їх впливу саме на порядок вирішення спорів. Акцентовано увагу на впливові цифровізації на: 1) способи вчинення окремих процесуальних дій з приводу підготовки справи до розгляду по окремим категоріям публічно-правових спорів; 2) подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ, що може здійснюватись через електронний кабінет як основний спосіб; 3) використання під час судового процесу доказів, що мають цифрове відображення.

Зазначено, що інформація стосовно дати, часу і місця розгляду справи має бути передана через повістку в електронному кабінеті і є основним способом повідомлення, а додатковим є передання інформації через інші засоби зв'язку, але виключно за умови відсутності електронного кабінету. Визначено, що подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ здійснюється через електронний кабінет як основний спосіб або через електронну пошту, коли вона відома як додатковий варіант. Таким чином, обидва способи пов'язані з інформаційно-телекомунікаційними інструментами.

Встановлено, що цифровізація впливає на якісні ознаки адміністративного судочинства та кількісні ознаки, які стосуються порядку розгляду публічно-правових спорів. Серед кількісних детермінуючих цифровізаційних змін, особливе місце відведено функціонуванню електронного кабінету учасників адміністративного судочинства. Використання цього інструменту впливає на алгоритм розгляду окремих публічно-правових спорів через спрощення взаємодії між учасниками адміністративного процесу та оптимізацію роботи суду.

Констатовано, що обов'язковість наявності електронного кабінету в учасників адміністративного процесу є запорукою втілення подальших змін. Це обґрунтовується тим, що кінцевою метою використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві є можливість використання переваг цифровізації на окремих стадіях розгляду публічно-правового спору або для ухвалення рішення, до прикладу по адміністративним справам незначної складності чи типовим адміністративним справам, в електронному порядку.

Ключові слова: адміністративне судочинство, цифрові технології, підготовка справи до розгляду, електронний кабінет, веб-сайт.

Постановка проблеми. Здійснення судочинства в Україні перебуває на етапі ефективного розвитку та трансформації в частині використання цифрових технологій. Останнє підтверджується тим, що формується досить конкретизоване уявлення про цифровізацію як прав учасників адміністративного судочинства, так і здійснення окремих процесуальних дій. Оновлення процесуального адміністративного законодавства в цілому свідчить, що це комплексний процес, який супроводжується змінами в діяльності його основних можливих учасників – суб'єктів публічної адміністрації.

Одночасно специфіка адміністративного судочинства та його спрямування на вирішення публічно-правових спорів опосередковують потреби якісного регулювання його особливостей. Впорядкована на належному рівні система суспільних відносин з приводу адміністративного судочинства дозволить впровадити цифрові інструменти та уникнути подвійного майбутнього удосконалення нормативно-правової бази.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впливу цифровізації на алгоритм вирішення окремих публічно-право-

вих спорів в різних її вимірах досліджувалась вітчизняними та зарубіжними науковцями, а саме: Закаленко О.В., Ківаловим С.В., Козачук Д.А., Осадчим А.Ю., Решота В.В., Руденко А.В., Смокович М.І., Фроловою Є.І. та рядом інших. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, яких присвячено сфері адміністративного судочинства, питання виділення специфіки розгляду окремих публічно-правових спорів на тлі інтенсифікації цифрових технологій потребує уточнення та узагальнення.

Мета статті – дослідити алгоритм розгляду окремих публічно-правових спорів в умовах цифровізації адміністративного процесу.

Виклад основного змісту. Чинним Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України) передбачено особливості розгляду окремих публічно-правових спорів (§ 2 Глава 11) [1]. Враховуючи можливість використання цифрових технологій при вирішенні окремих адміністративних справ, можливо виділити межі їх впливу саме на порядок вирішення спорів.

По-перше, цифровізація вплинула на способи вчинення окремих процесуальних дій з приводу підготовки справи до розгляду. Це має пряв у виокремленні особливостей повідомлення учасників справи про дату, час та місце розгляду окремих категорій адміністративних справ, а саме: справ з приводу оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій (ст. 273 КАС України); справ з приводу уточнення списку виборців (ст. 274 КАС України); справ з приводу оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів у сфері медіа, підприємств, установ, організацій, їх посадових та службових осіб, творчих працівників суб'єктів у сфері медіа, які порушують законодавство про вибори та референдум (ст. 275 КАС України); справ з приводу оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, політичної партії (блоку), місцевої організації політичної партії, їх посадових осіб та уповноважених осіб, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу, ініціативної групи референдуму, члена ініціативної групи, політичної партії, громадської організації як суб'єкта процесу референдуму, їх уповноважених осіб, офіційного спостерігача як суб'єкта процесу референдуму (ст. 276 КАС України); справ з приводу виборів Президента України (ст. 277 КАС України); справ, що стосуються адміністративних позовів органів виконав-

чої влади, органів місцевого самоврядування про встановлення обмеження щодо реалізації права на свободу мирних зібрань (ст. 280 КАС України) тощо [1].

По вказаним категоріям публічно-правових спорів інформація стосовно дати, часу і місця розгляду справи має бути передана через повістку в електронному кабінеті і є основним способом повідомлення, а додатковим є надання інформації через інші засоби зв'язку, але виключно за умови відсутності електронного кабінету. Як наслідок, учасники справи вважатимуться повідомленими з моменту направлення інформації до електронного кабінету або з моменту оприлюднення судом на веб-порталі судової влади України відповідної ухвали про відкриття провадження у справі, дату, час та місце судового розгляду.

По-друге, подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремим категоріям адміністративних справ (наприклад, з приводу уточнення списку виборців; оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів у сфері медіа, підприємств, установ, організацій, їх посадових та службових осіб, творчих працівників суб'єктів у сфері медіа, які порушують законодавство про вибори та референдум) може здійснюватись через електронний кабінет як основний спосіб або через електронну пошту, коли вона відома [1]. Таким чином, обидва способи пов'язані з використанням інформаційно-телекомунікаційних інструментів.

По-третє, під час судового процесу можуть бути використані докази, що мають цифрове відображення. Прикладом слугуватимуть публічно-правові спори щодо оскарження рішень суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності по справі про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, яких зафіксовано в автоматичному режимові [1]. Підтвердження поширення практики використання електронних доказів по різних категоріям публічно-правових спорів також є виокремлення окремого параграфу в Главі 5 КАС України з однойменною назвою «Електронні докази». Відповідно, електронним доказом буде вважатись: «...інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти

(сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі» (ст. 99 КАС України) [1].

Виходячи з зазначеного можна зробити висновок, що фактично цифровізація впливає на якісні ознаки адміністративного судочинства (визначення прав учасників адміністративного процесу, форму участі в розгляді публічно-правових спорів, розширення переліку принципів адміністративного судочинства і т.д.) та кількісні ознаки, які стосуються порядку розгляду адміністративних справ. На сучасному етапі впровадження цифрових технологій в адміністративний процес, серед кількісних детермінуючих змін, чільне місце відведено функціонуванню електронного кабінету учасників адміністративного судочинства. Використання цього інструменту впливає на алгоритм розгляду окремих публічно-правових спорів, спрощує взаємодію між учасниками адміністративного процесу та оптимізує роботу суду.

Зазначимо, що для цілей адміністративного судочинства, електронним кабінетом є персональний кабінет (веб-сервіс чи інший користувачький інтерфейс) у підсистемі (модулі) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС), за допомогою якого особі, яка пройшла електронну ідентифікацію, надається доступ до інформації та сервісів ЄСІТС або її окремих підсистем (модулів), у тому числі можливість обміну (надсилання та отримання) документами (в тому числі процесуальними документами, письмовими та електронними доказами тощо) між судом та учасниками судового процесу, а також між учасниками судового процесу [2].

Як модуль ЄСІТС, «Електронний кабінет» є первісним етапом до використання цифрових технологій в судочинстві, оскільки забезпечує процедуру реєстрації користувачів в ЄСІТС з використанням кваліфікованого електронного підпису, а також подальшу автентифікацію таких осіб з метою їх доступу до підсистем (модулів) ЄСІТС у межах наданих прав. Порядок реєстрації користувачів в «Електронному кабінеті» первинно передбачалось Інструкцією з використання підсистеми «Електронний кабінет» Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи від 22.08.2021 р. [3]. Крім того, дана Інструкція також містить положення щодо базових термінів та їх значення, технічних вимог для коректної роботи даної підсистеми, опису інтерфейсу кабінету користувача з поділом на чотири категорії – кабінет фізичної особи, юри-

дичної особи, адвоката та судді. Досить цікавим є мобільний застосунок «e-Суд», що дає змогу перенести електронний кабінет до смартфона та забезпечує доступ до персональних судових справ, процесуальних документів, довіреностей або судових повідомлень.

Одночасно, в Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах електронний кабінет віднесено до виду електронних засобів зв'язку на рівні з електронною поштою та факсимільним зв'язком тощо [4]. Станом на теперішній час, електронні кабінети мають бути в обов'язковому порядку в: адвокатів, нотаріусів, державних та приватних виконавців, арбітражних керуючих, судових експертів, органів державної влади та інших державних органів, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб [5]. Таке нововведення є запорукою втілення подальших змін. Адже кінцевою метою використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві є можливість використання переваг цифровізації на окремих стадіях розгляду публічно-правового спору або взагалі ухвалення рішення, до прикладу по адміністративним справам незначної складності чи типовим адміністративним справам, в електронному порядку.

Окремо, слід зазначити, що по окремих категоріям публічно-правових спорів, може бути застосовано письмове провадження. Це стосується таких справ: 1) щодо оскарження бездіяльності суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду звернення або запиту на інформацію; 2) щодо оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг; 3) щодо припинення за зверненням суб'єкта владних повноважень юридичних осіб чи підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців у випадках, визначених законом, чи відміни державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб – підприємців; 4) про стягнення грошових сум, що ґрунтуються на рішеннях суб'єкта владних повноважень, щодо яких завершився встановлений цим Кодексом строк оскарження та сума яких не перевищує ста роз-

мірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 5) щодо оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію (ст. 263 КАС України) [1]. Так, письмове провадження визначається як розгляд і вирішення адміністративної справи або окремого процесуального питання в суді першої, апеляційної чи касаційної інстанції без повідомлення та (або) виклику учасників справи та проведення судового засідання на підставі наявних матеріалів справи [6]. В контексті використання цифрового інструментарію, письмове провадження теж набуває нових характеристик та фактично може здійснюватись в електронному вимірі. У цьому випадку знову вирішального значення має якісне функціонування «Електронного кабінету» для учасників справи.

Висновки. Враховуючи можливість використання цифрових технологій при вирішенні окремих адміністративних справ, виділено межі їх впливу саме на порядок вирішення спорів. Акцентовано увагу на впливові цифровізації на: 1) способи вчинення окремих процесуальних дій з приводу підготовки справи до розгляду по окремих категоріям публічно-правових спорів; 2) подання заяв по суті справи та відзив на позовну заяву по окремих категоріям адміністративних справ, що може здійснюватись через електронний кабінет як основний спосіб; 3) використання під час судового процесу доказів, що мають цифрове відображення.

Обов'язковість наявності електронного кабінету в учасників адміністративного процесу є запорукою втілення подальших змін. Це обґрунтовується тим, що кінцевою метою використання цифрових технологій в адміністративному судочинстві є можливість використання переваг цифровізації на окремих стадіях розгляду публічно-правового спору або для ухвалення рішення, до прикладу по адміністративним справам незначної складності чи типовим адміністративним справам, в електронному порядку.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20171215#n9553>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами: Закон України від 29.06.2023 р. № 3200-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3200-20#Text>
3. Інструкція з використання підсистеми «Електронний кабінет» Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Наказ ДП «ЦСС» від 22.08.2021 року № 74-ОД. URL: https://wikiccs.court.gov.ua/images/c/cc/%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80_%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87%D0%B0_%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BA%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%83_%D0%84%D0%A1%D0%86%D0%A2%D0%A1.pdf
4. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України: Наказ Державної судової адміністрації України від 20.08.2019 р. № 814. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text>
5. Про затвердження Змін до Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: рішення Вищої ради правосуддя від 12.10.2023 р. № 977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0977910-23#Text>
6. Розгляд і вирішення адміністративних справ у порядку письмового провадження. URL: <https://kmoas.gov.ua/news/view/3396-rozglyadi-virishennya-administrativnih-sprav-u-poryadku-pis-movogo-provadzhennya>

Prysiazhniuk O. V. Algorithm for consideration of individual public legal disputes in conditions of digitization of the administrative process

The article examines the issue of consideration of individual public legal disputes in the conditions of digitization of the administrative process. Taking into account the possibility of using digital technologies in the resolution of individual administrative cases, the limits of their influence on the procedure for resolving disputes are highlighted. Attention is focused on the impact of digitalization on: 1) ways of performing certain procedural actions regarding the preparation of a case for consideration in certain categories of public legal disputes; 2) submission of statements on the merits of the case and response to the statement of claim for certain categories of administrative cases, which can be carried out through the electronic office as the main method; 3) use of digitally displayed evidence during the trial.

It is noted that information regarding the date, time and place of the case hearing must be transmitted through a summons in the electronic cabinet and is the main method of notification, and the additional method is the transmission of information through other means of communication, but only if there is no electronic cabinet. It is determined that submission of statements on the merits of the case and response to the statement of claim for certain categories of administrative cases is carried out through the electronic office as the main method or through e-mail, when it is known as an additional option. Thus, both methods are related to information and telecommunication tools.

It has been established that digitalization affects the qualitative features of administrative proceedings and the quantitative features related to the procedure for consideration of public legal disputes. Among the quantitative determining digitization changes, a special place is given to the functioning of the electronic office of participants in administrative proceedings. The use of this tool affects the algorithm for consideration of individual public legal disputes by simplifying the interaction between participants in the administrative process and optimizing the work of the court.

It was established that the mandatory presence of an electronic cabinet for the participants of the administrative process is a guarantee of the implementation of further changes. This is justified by the fact that the ultimate goal of using digital technologies in administrative proceedings is the possibility of using the advantages of digitalization at certain stages of consideration of a public-law dispute or to make a decision, for example, on administrative cases of minor complexity or typical administrative cases, electronically.

Key words: *administrative proceedings, digital technologies, preparation of a case for consideration, electronic cabinet, website.*